

OSMANLI DEVLETİ DURAKLAMA DÖNEMİ

Arayış yılları
1579 – 1699

- XVII. Yüzyılda en fazla savaştığımız devlet **AVUSTURYA**
- XVII. Yüzyılda savaştığımız devletler **AVUSTURYA / VENEDİK / LEHİSTAN RUSYA / MALTA / İRAN**
- XVII. Yüzyılda devlet politikası **SINIRLARI MUHAFAZA**
- XVII. Yüzyılda Kutsal ittifaka karşı **16 yıl** Venediklilere karşı **24 yıl** savaşıldı.

Örnek Soru:

Dönemin aydınlarının "tereddi (yozlaşma) ve tagayyür (bozulma) olarak nitelendirdikleri yüzyıl aşağıdakilerden hangisidir?

- A) XIV B) XVI C) XVII *dc*
D) XVIII E) XIX

AŞAĞIDAKİ CÜMLELERİN SONUNA **ARTTI / AZALDI** KELİMELERİNDEN UYGUN OLANI YAZINIZ ☺

- ☐ Savaşların süresi **ARTTI**.
- ☐ Devlet Masrafları **ARTTI**
- ☐ Ganimet ve gelirler **AZALDI**
- ☐ Tımar arazilerinden alınan vergiler **ARTTI**
- ☐ Tımar sistemi bozulunca çift bozanlar **ARTTI**
- ☐ Köyden kente göç **ARTTI**
- ☐ Şehir nüfusu **ARTTI**
- ☐ Tarım üretimi **AZALDI**
- ☐ Ayaklanmalar **ARTTI**
- ☐ Merkezi otorite **AZALDI**
- ☐ Eyalet askerleri **AZALDI**
- ☐ Kapıkulu askerleri **ARTTI**
- ☐ Ordu disiplini **AZALDI**
- ☐ Ulufe ve Culüsün miktarı **ARTTI**
- ☐ Savaşlarda başarı **AZALDI**

"OCAK DEVLET İÇİNDİR YERİNE,
DEVLET OCAK İÇİNDİR ANLAYIŞI" hâkim oldu

1999 DMS

XVII. Yüzyılda Osmanlı Devleti halktan ve tüccardan yeni vergiler aldığı gibi eski vergilerde artmıştır?

Bu durum aşağıdakilerden hangisine ortam hazırlamıştır?

- A) İslahat hareketlerinin hızlanmasına
B) Ekonomik hayatın canlmasına
C) Ülkede ayaklanmaların çıkmasına *dc*
D) Devlet giderlerinin azalmasına
E) Tüketim maddelerinin ucuzlaşmasına

DURAKLAMANIN NEDENLERİ

A – İÇ NEDENLER

- ❖ İmparatorluğun içyapısı
- ❖ Padişah ve Devlet adamlarının tutumu
- ❖ Maliye'nin bozulması
- ❖ Eyalet yönetiminin bozulması
- ❖ Ordu ve donanmanın bozulması
- ❖ Eğitim sisteminin bozulması

B – DIŞ NEDENLER

- ☒ Doğal sınırlara ulaşılması
- ☒ Sınırlardaki güçlü devletler
- ☒ Coğrafi keşiflerin etkisi
- ☒ Rönesans ve Reform etkisi

İSYANLAR

CELALİ (ANADOLU)

- ❖ Haçova Savaşı sonrası bazı tımarların halktan alınması
- ❖ Ekonominin bozulması
- ❖ Vergilerin artması gibi nedenlerle isyanlar başladı

İSTANBUL (MERKEZİ)

- ✗ Yeniçerilere ayarı düşük akçe ile maaş verilmesi
- ✗ Usule uygun alımların yapılmaması
- ✗ "Devlet Ocak içindir" anlayışı

EYALET

- ✦ Eyaletlerde yönetimin bozulması
- ✦ Rüşvet ve İltimasın yaygınlaşması
- ✦ Merkezi Otoritenin bozulması sonucu çıktı

UNUTMA...

- * Halkın devlete olan güveni azaldı
- * İsyanların temel nedeni ekonominin ve merkezi otoritenin bozulmasıdır.
- * Çıkan isyanlar rejime karşı değildir.

Örnek Soru:

Aşağıdakilerden XVII. Yüzyılda meydana gelen Celali isyanları arasında yer almaz?

- A) Baba Zünnun **dc Kanuni döneminde dini isyan**
- B) Deli Hasan
- C) Karayazıcı
- D) Tavih Ahmet
- E) Canbolatoğlu

Örnek Soru:

"Celay-ı Vatan" ve "Diyar-ı Terk" sorunları hangi isyandan sonra ortaya çıkmıştır?

- A) Buçuktepe İsyanı
- B) Celali İsyanları **dc**
- C) Eyalet İsyanları
- D) Kapıkulu isyanları
- E) Patrona Halil İsyanı

Örnek Soru:

Celali İsyanlarından sonra Anadolu'da nizamı ve devlet otoritesini sağlayan vezir-i azam kimdir?

- A) Kuyucu Murat Paşa **dc**
- B) Damat İbrahim Paşa
- C) Sokullu Mehmet Paşa
- D) Mithat Paşa
- E) Çandarlı Halil Paşa

SİYASAL GELİŞMELER

OSMANLI – İRAN İLİŞKİLERİ

I.Dönem

- III.Ahmet, Şah Tahmasb'ın ölümü üzerine İran'a sefere çıktı. Ferhat Paşa antlaşması imzalandı.

Ferhat Paşa Antlaşması 1590

Azerbaycan, Gürcistan, Luristan ve Dağıstan Osmanlıya verildi.

- ☞ Osmanlı, "Doğuda en geniş sınırlara ulaştı"
- ☞ Doğu'da topraklarımıza toprak kattığımız son antlaşma

II.Dönem

- Şah Abbas, Osmanlı'nın Avusturya ile savaş halinde olması ve Celali İsyanlarından yararlanıp Osmanlıya saldırdı. I.Ahmet'le antlaşma imzaladı

Nasuh Paşa Antlaşması 1611

Osmanlı, İran'dan aldığı yerleri geri verdi

- ☞ Buna karşılık İran, 200 deve yükü ipek vermeyi vaad etti.

III.Dönem

- II.Osman, İran'ın İpek yollamaması üzerine sefere çıktı.

Serav Antlaşması 1618

İran'ın ödeyeceği ipek miktarı yarıya indirildi

VI. Dönem

- IV. Murat, Şah Abbas'ın Bağdat'ı işgali üzerine sefere çıktı. Bağdat'ı geri aldı

Kasr-ı Şirin Antlaşması 1639

- Azerbaycan ve Revan İran'a,
- Bağdat, Osmanlıya bırakıldı
- Zagros Dağları sınır kabul edildi.

- ☞ Günümüz Türkiye – İran sınırının temelleri atıldı
- ☞ 1746 Kerden Antlaşmasında sınırlar çok değişmedi
- ☞ IV. Murat "II. Bağdat Fatihî" unvanı aldı
- ☞ I.Bağdat Fatihî "**KANUNİ**"
- ☞ IV. Murat bu seferlere ithafen Saray-ı Cedit'te "Revan Köşkü" ve "Bağdat Köşkü" yaptırdı.

OSMANLI – LEHİSTAN İLİŞKİLERİ

- ☞ VII. yüzyılda Lehistan ile savaştık
- ☞ VIII. yüzyılda toprak bütünlüğünü koruduk.

“Rusya'nın devlet politikası nedeniyle”

I.Dönem

- ❖ **II.Osman**, Lehistan'ın Eflak, Erdel ve Boğdan'ın içişlerine karışması sonucu sefere çıktı. Yeniçerilerin disiplinsizliği nedeniyle antlaşma imzaladı

Hotin Antlaşması 1621

Hotin Osmanlı'da kaldı, Lehistan vergi vermeye devam etti

- ☞ **II.Osman**, antlaşma sonrası yeniçeri ocağını kaldırmak istediği için öldürüldü

II.Dönem

- ❖ **IV.Mehmet** döneminde Köprülü Fazıl Ahmet Paşa, Lehilerin Ukrayna kazaklarına saldırması sonucu sefere çıktı

Bucaş Antlaşması 1672

Podolya ve Ukrayna Osmanlı'da kalacak, Lehistan 22 Bin altın verecek

- ☞ **II.Osman**, antlaşma sonrası yeniçeri ocağını kaldırmak istediği için öldürüldü

OSMANLI – VENEDİK İLİŞKİLERİ

- ☞ 1645'te **Sultan İbrahim döneminde** başlayan kuşatma **IV.Mehmet** döneminde **Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'nın Kandiye Kalesini** almasıyla **1669** tamamlandı

- ☞ Girit kuşatmasının 24 yıl sürmesi donanmanın bozulduğunun göstergesidir.

- ☞ Girit, **II. Meşrutiyet sonrası 1908'de Yunanistan'a** bağlandı.

- ☞ **II.Balkan Harbi sonrası** imzaladığı **1913 Atina Antlaşması** ile **Girit'in Yunanistan'a ait olduğunu kabul etti.**

Örnek Soru:

Sultan İbrahim'in gözdesi iken Osmanlı soyunun kurumasını hanedana bir şehzade vererek engelleyen haseki sultan kimdir?

- A) Hürrem Sultan
- B) Hatice Turhan Sultan **dc**
- C) Kösem Sultan
- D) Mahide Evran Sultan
- E) Nurbanu Sultan

Öğretmen Bilgisi: 12 yaşında Rusya'dan payitahta gelmiş, Kösem Sultan'ın gözüne girmiş ve IV.Mehmet'i dünyaya getirerek Osmanlı hanedanlığının kurmasına engel olmuştur.

OSMANLI – RUS İLİŞKİLERİ

- ✘ **Rusya'nın Özi Kazaklarına** saldırmasıyla **IV.Mehmet** döneminde Merzifonlu Kara Mustafa Paşa sefere çıktı.
- ✘ **1678'de Çehrin Kalesini** aldı

Çehrin Antlaşması 1678

- Kiev Ruslar'da kalacak
- Özi (Dinyeper) Nehri sınır kabul edildi

- ☞ **Osmanlı / Rusya arasında** imzalanan **ilk antlaşma**

Bil Bakalım 😊

Batıda Osmanlı'nın fethettiği son kale

KAMANIÇE KALE

Bil Bakalım 😊

- 1583'te **Osmanlıda açılan ilk yabancı okuldur.**
- III.Murat döneminde açıldı
- Cizvit tarikatı tarafından Beyoğlu'nda açılan en eski Latin Katolik okulu

SAİNT BENOİT (Sen Benuva)

OSMANLI – AVUSTURYA İLİŞKİLERİ

- ☞ **XVII. Yüzyılda** en fazla savaştığımız devlet Avusturya

I.Dönem (1593 – 1606)

- ✦ **III.Mehmet**, 1596 Haçova Savaşında zafer kazanarak Kanije ve Estergon Kalelerini aldı. Avusturya barış antlaşması istedi

Zitvatorok Antlaşması 1606

- Eğri, Kanije ve Estergon Kaleleri Osmanlıda kalacak
- Avusturya vergi vermeyi kesecek bir defaya mahsus savaş tazminatı verecek
- Avusturya Arşüdakası Osmanlı Padişahına eşit sayılacak,
- ☞ **Avusturya'dan son kez vergi alındı**
- ☞ **Avusturya'ya karşı** 1533 İstanbul Antlaşmasında elde ettiğimiz *siyasi üstünlüğümüzü kaybettik.*

II. Dönem (1662 – 1664)

- ✦ **IV.Mehmet** döneminde Köprülü Fazıl Ahmet Paşa yaptığı sefer sonrası Uyvar ve Neograd Kalelerini aldı. Avusturya barış istedi

Vasfar Antlaşması 1664

- Erdel, Uyvar ve Neograd Osmanlı'da, Zerivar Avusturya'da kaldı
- Avusturya Savaş tazminatı ödedi
- ☞ **Avusturya'dan son kez savaş tazminatı alındı**
- ☞ **Avusturya ile son kazançlı antlaşma imzalandı**

Bil Bakalım 😊

- **IV. Mehmet döneminde meydana gelen olaydır.**
- **Yeniçeriler Girit Seferi sonrası** ayarı düşük akçe ile maaş almak istemedikleri için ayaklandılar.
- **Yeniçeriler**, idam ettirdikleri devlet adamlarının kellelerini *At meydanındaki çınar ağacına astılar.*

ÇINAR VAKASI (VAKA-İ VAKVAKİYE)

III. Dönem (1683 – 1699)

- ✦ Macarların, Avusturya baskısı sonrası Osmanlı'dan yardım istemesi sonrası Osmanlı Viyana'yı kuşattı, başarısız oldu.
- ✦ Avusturya, Venedik, Lehistan, Rusya ve Malta'ya karşı 16 yıl savaştı.
- ✦ **II. Mustafa**, Kutsal İttifak'a karşı *Ordunun başında sefere giden son padişaktır.*

Karlofça Antlaşması 1699

- **Avusturya'ya**, Banat ve Temeşvar hariç Kuzey Macaristan
- **Venedikilere Mora ve Dalmaçya**
- **Lehistan'a** Podolya ve Ukrayna
- ☞ Antlaşmanın garantör devleti **AVUSTURYA**
- ☞ **En geniş çaplı toprak kaybı**
- ☞ Savaşa katılmalarına rağmen Karlofça'ya *katılmayan devletler* **MALTA** ve **RUSYA**
- ☞ *Savaşa katılmamalarına rağmen* Karlofça'ya katılan devletler **İNGİLTERE** ve **HOLLANDA**

İstanbul Antlaşması 1700

- **Azak Kalesi Ruslara bırakıldı**
- **Ruslar**, İstanbul'da elçi bulundurabilecek ve Kudüs'ü ziyaret edebilecek
- ☞ Her iki antlaşma **II. MUSTAFA** döneminde imzalandı.
- ☞ **Ruslar**, Karadeniz'e ilk adımını attılar.
- ☞ **Azak Kalesi**, 1711 Prut antlaşmasıyla *geri alındı*
- ☞ **Azak Kalesi**, 1739 Belgrat Antlaşmasıyla *kesin olarak kaybedildi.*
- ☞ **Orta Avrupa Egemenliği** kaybedildi, Sakar Meydan Muharebesine kadar **1921** geri çekiliş başladı

ISLAHATLAR

I.AHMED 1603 – 1617

- ✘ Sancak usulünü kaldırdı (ÖSYM bu şekilde kabul ediyor. 1987 ÖSS Sorusu)
- ☞ *MEB Lise II kitaplarında III. Mehmet diyor*
- ✘ Ekber-i Erşat ile yaşlı ve tecrübeli şehzade başa geçti, Kardeş katli uygulamasına son verildi

Kuyucu Murat Paşa

- ✦ I.Ahmed döneminde sadrazamlık yaptı.
- ✦ Anadolu'da çıkan isyanları şiddete dayalı bastırdı.

II. OSMAN 1618 – 1622

- **Saray dışı evlilik yaptı.** Amacı halkla bütünleşmekti
- **Şeyhülislamın atama yetkisini elinden aldı**
- **Devşirme kökenlilerin etkisini azaltmak için başkent değişikliğini düşündü**
- **Hotin Seferi sonrası Yeniçeriler tarafından, Yedikule zindanlarında öldürüldü**

IV. MURAT 1623 – 1640

- Annesi Kösem Sultan (I.Ahmet'in eşi) devlet yönetiminde etkili oldu
- Tahta çıktığında Avrupa'da meydana gelen savaş **OTUZ YIL SAVAŞLARI**
- Ağabeyi I.Mustafa ikinci defa tahttan indirildi

Bil bakalım... 😊

Hangi padişahlar Osmanlıda iki defa tahta çıktı

II. MURAT / II. MEHMET / I.MUSTAFA

- "Bağdat'ı almaya çalışmak, Bağdat'ın kendinden daha mı güzeldi ne!"
- İstanbul'da tütün ve alkol yasağı koydu

Örnek Soru:

IV.Murat'ın alkol, tütün ve kahvehaneleri yasaklaması hangi olaydan sonra olmuştur?

- A) Büyük İstanbul Depremi
- B) 17.Yüzyıl İstanbul Yangınları **dc**
- C) İstanbul Boğazının taşması
- D) Viyana Bozgunu
- E) Müslüman tebaanın ibadetlerini aksatması

Öğretmen Bilgisi: içki içip sarhoş olan yeniçerilerin 1631'de büyük İstanbul yangınına sebep olması etkili oldu

Örnek Soru:

Osmanlıda alkol tüketimini yasaklayan ilk padişah kimdir?

- A) IV.Murat B) I.Ahmet **dc** C) II.Osman
- D) III.Mehmet E) IV.Mehmet

- Nefi / Bekri Mustafa / Şeyhülislam Yahya Evliya Çelebi / Hazerfen Ahmet Çelebi ve Lagari Hasan Çelebi... **IV.Murat** döneminde yaşadı

Bil bakalım... 😊

IV. Murat hangi İtalyan düşünürü ve eserini Türkçeye çevirtti.

MACHIAVELLI / PRENS

- **KATİP ÇELEBİ** ve **KOÇİ BEY** devletteki aksaklıkları belirlemek için Risale hazırladılar

Bil bakalım... 😊

Islahat Risaleleri hangi padişah döneminde hazırlandı

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN

Bil bakalım... 😊

"XVII. yüzyılın en büyük mareşali" ölümünü de

"Büyük bir kayıp" olarak niteleyen günümüz tarihçisi

İLBER ORTAYLI

Örnek Soru:

Aşağıda verilen âlimlerden hangisi devletin buhrana girmesini Osmanlı Medreselerinin bozulmuş olmasına bağlamıştır?

- A) Koçi Bey B) Katip Çelebi **dc** C) Hasan Kafi
- D) Gelibolulu Mustafa Ali E) Hoca Saadettin Efendi

Tarhunçu Ahmet Paşa 1652 – 1656

- **IV. Mehmet** döneminde sadrazam oldu
- Gelir – gider dengesini sağlamaya çalıştı
- **Modern anlamda** ilk denk bütçeyi oluşturdu.
- Sarayda çıkarları gidenler tarafından öldürüldü

KÖPRÜLÜLER

Köprülü Mehmet Paşa 1656 – 1661

- IV. Mehmet döneminde sadrazam oldu
- Yapacak olduğu çalışmalara uygun ortam oluşturmak için şartlı olarak sadrazam oldu.
- Venediklilerin aldığı Limni, Bozcaada ve Eğriboz'u geri aldı
- Devlet otoritesini yeniden sağladı.

Köprülü Fazıl Ahmet Paşa 1661 – 1676

- * IV. Mehmet döneminde sadrazam oldu
- * Avusturya seferi sonrası 1664 Vasfar Antlaşması imzalandı.
- * 1669 Girit'in fethi gerçekleşti.
- * Lehistan ile 1672 Bucaş antlaşması imzalandı
- * Çemberlitaş'ta kütüphane kurdu tüm klasik eserleri Osmanlıcaya çevirdi.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa 1676 – 1683

- ❖ IV. Mehmet döneminde sadrazam oldu
- ❖ II.Viyana Seferine çıktı
- ❖ Sonsuz hırsı, tedbirsizliği ve Kırım Hanı Murat Giray'ın ihaneti II. Viyana kuşatmasının felaketle sonuçlanmasına neden oldu.

ISLAHATLARIN GENEL ÖZELLİKLERİ

- ▲ Islahatlar padişah ve devlet adamları tarafından gerçekleştirildi
- ▲ Islahatlarda Batı etkisi yoktur.
- ▲ Halka indirgenemedi
- ▲ İsyenlar baskı ve şiddete dayalı bastırıldı
- ▲ Çıkarları elden gidenler tarafından bastırıldı.
- ▲ Yeniçeriler Islahatların önünde en büyük engel

Örnek Soru:

"Vak'a-i Vakvakiye veya "Çınar Vakası" olarak bilinen olay hangi Osmanlı Padişahı döneminde ortaya çıkmıştır?

- A) Genç Osman
- B) Kanuni Sultan Süleyman
- C) I.Ahmed
- D) IV.Mehmet **dc**
- E) IV.Murat

Örnek Soru:

Osmanlı Devletinde en küçük yaşta tahta çıkan padişah kimdir?

- A) Orhan Bey
- B) II.Mehmet
- C) I.Ahmed
- D) IV.Mehmet **dc altı yaşında idi**
- E) IV.Murat

Örnek Soru:

İstanbul'da bulunan Yeni Cami ve Mısır Çarşısı aşağıda verilen hangi padişah döneminde inşa edilmiştir?

- A) I.Ahmet
- B) II.Osman
- C) IV.Murat **dc**
- D) IV.Mehmet
- E) IV.Murat

Örnek Soru:

I.Ahmet zamanında yapılan Türkiye'nin ilk altı minareli camisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nuru Osmaniye Cami
- B) Ortaköy Cami
- C) Selimiye Cami
- D) Sultan Ahmet Cami **dc**
- E) Ayasofya Cami

Öğretmen Bilgisi: Blue Mosque – Mavi Cami
1609 – 1616 Sedefkar Mehmet Ağa yaptı